

УДК 342.9

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Карина РОСТОВСЬКА,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри державно-правових дисциплін юридичного факультету
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена питанням інформаційно-аналітичного забезпечення державної антикорупційної політики. Звертається увага на відсутність ефективного механізму моніторингу за станом оцінки та реалізації заходів Антикорупційної стратегії та антикорупційних програм. Пропонуються заходи щодо покращення діяльності Національного агентства запобігання корупції стосовно інформаційно-аналітичної діяльності щодо реалізації моніторингу державної антикорупційної політики.

Ключові слова: інформаційно-аналітичне забезпечення, моніторинг, оцінка, корупція, політика, антикорупційна політика.

WAYS OF IMPROVEMENT OF INFORMATION AND ANALYTICAL SUPPORT OF STATE ANTI-CORRUPTION POLICY

Karina ROSTOVSKAYA,

Candidate of Legal Sciences, Associate Professor,

Associate Professor at the Department of State-Legal Disciplines of the Faculty of Law
of Kharkiv National University named after V. N. Karazin

SUMMARY

The article is devoted to issues of information and analytical support of state anti-corruption policy. Attention is drawn to the lack of an effective mechanism for monitoring the state of evaluation and implementation of the Anti-Corruption Strategy and anti-corruption programs. The measures to improve the activities of the National Agency for the Prevention of Corruption in relation to information and analytical activities on monitoring the state anti-corruption policy are proposed.

Key words: information and analytical support, monitoring, evaluation, corruption, politics, anti-corruption policy.

Постановка проблеми. Однією з умов ефективності державної антикорупційної політики та діяльності відповідних суб'єктів є використання ними інформаційного суспільства, яке створює єдиний глобальний інформаційний простір, що характеризується мінливою та високою інтенсивністю інформаційних процесів. Формування та реалізація державної антикорупційної політики можливе лише на засадах створення нових, дієвих систем її інформаційно-аналітичного забезпечення, завдяки яким можливе досягнення повноти та точності інформації щодо стану корупції та стосовно оцінки корупційних ризиків, оперативне внесення змін до змісту державної політики, уточнення її окремих положень (за необхідності) та прийняття і реалізація інших управлінських рішень. Задоволення потреб суспільства щодо стану корупції в Україні, щодо стану реалізації антикорупційної політики держави та неможливість формування її заходів без володіння інформацією про корупційні ризики призводить до усвідомлення необхідності в існуванні дієвої інформаційно-аналітичної системи на основі сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, які даватимуть змогу автоматизовано обробляти значні масиви інформації та забезпечити оперативний доступ до них зацікавленим суб'єктам.

Актуальність теми дослідження. Неможливо контролювати корупцію та протидіяти їй, не знаючи та не володіючи масивами інформації щодо її стану та умов і причин, які сприяють вчиненню корупційних правопорушень. Світова практика також свідчить, що неможливо планувати заходи з протидії корупції без визначення корупційних ризи-

ків, їх впливу. Наша держава нині намагається наблизитися до країн, які формують заходи державної антикорупційної політики на основі глибоких досліджень стану корупції, розумінні причин та умов її виникнення.

Головною метою інформаційно-аналітичного складника адміністративно-правового механізму державної антикорупційної політики має стати створення оптимальних умов інформатизації суб'єктів її формування та реалізації.

Разом з тим практика державного управління в Україні і світі показала, що відокремлені, вузькоспеціалізовані системи інформаційно-аналітичного забезпечення мають низку характерних недоліків, наприклад, таких як нестача технологічних ресурсів для збору та обробки інформації, відсутність гнучкості для швидкого пристосування у вирішенні якісно нових проблем та недостатній рівень інтеграції для ефективного вирішення завдань на міжгалузевих рівнях [1, с. 5].

Для реалізації цього положення має бути створений дієвий та ефективний механізм інформаційно-аналітичного забезпечення державної антикорупційної політики.

Стан дослідження. Проблема інформаційно-аналітичної публічної адміністрації та впровадженню заходів антикорупційної реформи приділяли увагу багато вчених, серед яких варто виділити таких як: В.Б. Авер'янов, О.Ф. Арістова, О.М. Бандурка, А.В. Волошина, І.П. Голосніченко, Р.А. Калюжний, В.С. Коломієць, В.В. Нонік та ін. Однак у сучасних умовах проблематика інформаційно-аналітичного забезпечення державної антикорупційної політики вивчена юридичною наукою не досить.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін «інформаційно-аналітичне забезпечення» широко використовується в різних галузях діяльності. Хоча важливість функції інформаційно-аналітичного забезпечення в процесі інформаційного забезпечення певної галузі не підлягає сумніву, спостерігається плутанина сутності зазначеного поняття з іншими взаємопов'язаними (спорідненими) з ним поняттями – інформаційного, довідкового, інформаційно-довідкового, аналітичного забезпечення, системного аналізу тощо, що, на наш погляд, є системною методологічною помилкою, яка перешкоджає реалізації інформаційно-аналітичного забезпечення, зокрема в системі державного управління. Сучасні підходи до визначення сутності інформаційно-аналітичного забезпечення засвідчують відсутність єдиного розуміння цього питання [2, с. 120–121].

Варто звернути увагу на те, що змістом інформаційно-аналітичного складника адміністративно-правового механізму державної антикорупційної політики є інформаційний та аналітичний взаємопов'язані компоненти. При чому перший – інформаційний у науковій літературі розкривається як відносно самостійна діяльність спеціально підготовлених фахівців, зайнятих пошуком, відбором, обробкою, нагромадженням, узагальненням і збереженням інформаційних одиниць. Другий – аналітичний, як похідний, другий етап процесу: виробництво спеціально підготовленими фахівцями на підставі наявних інформаційних одиниць і аналітичних процесів нового знання щодо явища або події, що вивчається [3].

Таким чином, інформаційно-аналітичні складники адміністративно-правового механізму державної антикорупційної політики, з одного боку, являють собою сукупність технологій, методів, прийомів щодо збору та оброблення інформації про стан корупції в Україні, її оцінку, з іншого, це є вид діяльності певних суб'єктів, які мають повноваження з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, різних методик здійснювати збирання, обробку, аналіз інформації щодо корупції та корупційних ризиків.

Кінцевим продуктом інформаційно-аналітичної роботи в державному управлінні є аналітичний документ – аналіз стану корупції в Україні та виконання заходів Антикорупційної стратегії та антикорупційних програм, оцінка корупційних ризиків, на підставі яких готуються заходи державної антикорупційної політики.

Результативність інформаційно-аналітичного забезпечення протидії корупції перебуває в прямій залежності від скоординованості дій щодо встановлення зв'язків, взаємообміну інформацією. Тому побудова його функціональної системи буде неможлива без відповідних заходів організаційного характеру: централізації інформації, визначення головного суб'єкта, який реалізував би її та відповідав за впорядкування інформаційних процесів, упровадження в структуру відповідного органу функціональної моделі інформаційної системи (підсистеми), регламенту операцій, що забезпечував би їх узгодженість між собою, послідовність, оптимальність застосування форм і засобів тощо [4, с. 67].

Відповідно до ст. 11 Закону України «Про запобігання корупції» до повноважень Національного агентства належать:

1) проведення аналізу:

– стану запобігання та протидії корупції в Україні, діяльності державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування у сфері запобігання та протидії корупції;

– статистичних даних, результатів досліджень та іншої інформації стосовно ситуації щодо корупції;

До повноважень Національного агентства запобігання корупції також належить організація проведення досліджень

з питань вивчення ситуації щодо корупції; здійснення моніторингу та контролю за виконанням актів законодавства з питань етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб; обмін інформацією з компетентними органами іноземних держав та міжнародними організаціями; координація та надання методичної допомоги щодо виявлення державними органами, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування корупційних ризиків у своїй діяльності та реалізації ними заходів щодо їх усунення, зокрема підготовки та виконання антикорупційних програм.

Таким чином, Національне агентство запобігання корупції є єдиним центром, уповноваженим на здійснення узагальненого аналізу ситуації щодо корупції в Україні, аналізу засад реалізації державної антикорупційної політики, організації та проведення досліджень стану корупції в Україні.

Нині Національне агентство запобігання корупції проводить заходи, спрямовані на створення інструментарію моніторингу стану корупції в Україні.

Як випливає зі змісту Антикорупційної стратегії, оцінка реалізації антикорупційної політики проводиться за допомогою таких показників: а) ухвалення передбачених Антикорупційною стратегією законів; б) соціологічних або інших досліджень щодо рівня корупції в Україні; в) рівня імплементації відповідних міжнародних стандартів. Схвалена методика стандартного опитування щодо рівня корупції в Україні, яка пропонується як стандартизований інструмент систематичного моніторингу й оцінки рівня корупції та результативності антикорупційної діяльності в Україні, є позитивним першим кроком на шляху до усунення неспроможності держави проводити антикорупційні дослідження і до запровадження нової моделі державної політики щодо запобігання корупції [5].

Дослідження щодо стану корупції в Україні публікуються на офіційному веб-сайті Національного агентства запобігання корупції. Однак практично всі дослідження щодо корупції в Україні проведені неурядовими міжнародними та вітчизняними громадськими організаціями [6].

Варто звернути увагу на те, що нині в державі відсутня єдина методика моніторингу стану корупції. Якщо звернутися до Аналітичного звіту про виконання Антикорупційної стратегії на 2014–2015 роки та Державної програми щодо реалізації засад Антикорупційної стратегії, то про стан корупції в Україні Національне агентство забезпечення корупції посилається не на власні дослідження, а на дослідження, проведені міжнародними організаціями.

Моніторинг Національного агентства запобігання корупції за рівнем корупції в Україні, за станом корупції здійснюється завдяки інформації від міжнародних організацій та шляхом збирання певних відомостей про виконання заходів державної антикорупційної політики та антикорупційних програм. Ефективна та дієва система інформаційно-аналітичного забезпечення про стан корупції та виконання заходів антикорупційної політики відсутня. Тому не випадково, як зазначається в Аналітичному звіті про виконання Антикорупційної стратегії на 2014–2015 роки та Державної програми щодо реалізації засад Антикорупційної стратегії, станом на кінець липня 2017 року приблизно більше третини заходів, передбачених Антикорупційною стратегією та Державною програмою, залишаються невиконаними, не зважаючи на те, що дія самої стратегії завершується у 2017 році.

Висновки. Отже, можна зробити висновок, що в державі почала впроваджуватися система здійснення аналізу та оцінки стану корупції в Україні.

Однак нині актуальним є питання розроблення уніфікованої системи оцінювання корупції та ефективного механізму моніторингу за станом виконання заходів державної антикорупційної політики та антикорупційних програм. Наприклад, як нам видається, доцільним є щомісячний звіт про стан виконання антикорупційної політики та антикорупційних програм, що дасть змогу швидко реагувати на негативні зміни у суспільних відносинах, приймати своєчасні управлінські рішення, вносити зміни в наявні. Значення системи моніторингу корупції полягає у тому, щоб своєчасно та постійно контролювати стан корупції в Україні, діяльність органів держави з її протидії; підвищити навички уповноважених осіб з питань запобігання корупції; своєчасно усувати негативні прояви, які сприяють корупції.

Натепер вкрай важливим є питання розроблення необхідних заходів регуляторного характеру для посилення ролі Національного агентства запобігання корупції зі здійснення постійного моніторингу за рівнем корупції та станом виконання антикорупційної політики держави.

Поряд з цим перспективним вбачається створення загальнодержавної Національної системи моніторингу та оцінювання рівня корупції, де саме Національне агентство запобігання корупції має відігравати провідну роль. Важливість створення такої системи полягає у потребі мати інформацію про сучасний і реальний стан корупції в Україні, щоб у подальшому уникнути помилок під час розроблення антикорупційної політики держави та підвищити ефективність її заходів. Завданням функціонування такої системи має стати оперативне та достовірне володіння інформацією про корупцію з метою попередження та своєчасного зменшення її негативних наслідків, внесення змін у заходи вже затвердженої антикорупційної програми держави.

Про необхідність створення такої системи неодноразово висловлювалося і в науковій літературі. Такі системи є й в інших державах.

Список використаної літератури:

1. Коломієць Є.В. Удосконалення механізму інформаційно-аналітичного забезпечення державного управління в Україні. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 25.00.02. К., 2015. 211 с.
2. Саричев Ю.О. Інформаційно-аналітичне забезпечення як вид інформаційного забезпечення в системі державного управління. Вісник НАДУ при Президентіві України (Серія «Державне управління»), № 3, 2017. С. 120–126.
3. Інформаційне право (основи теорії і практики) / В.С. Цимбалюк. К.: Освіта України, 2010. 388 с.
4. Нонік В.В. Формування інформаційно-аналітичного забезпечення протидії корупції в органах державної влади та місцевого самоврядування. Інвестиції: практика та досвід. № 18. 2018. С. 67–72.
5. Аналітичний звіт про виконання Антикорупційної стратегії на 2014–2015 роки та Державної програми щодо реалізації засад Антикорупційної стратегії. Офіційний веб-сайт Національного агентства запобігання корупції. URL: [https://nazk.gov.ua/sites/default/files/docs/2017/% \(1\).pdf](https://nazk.gov.ua/sites/default/files/docs/2017/%20(1).pdf)
6. Дослідження щодо корупції в Україні. Офіційний веб-сайт НАЗК. URL: <https://nazk.gov.ua/doslidzhennya-shchodo-korupciyi-v-ukrayini>

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРА

Ростовська Карина Валеріївна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри державно-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Rostovska Karyna Valeriivna – Candidate of Legal Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of State and Legal Disciplines of the Faculty of Law of the Kharkov National University named after V. N. Karazin

mtp2705@i.ua